herpy

DRZEWOŁAZY

drzewołaz malowany

Dendrobates tinctorius

Dendrobates tinctorius to jeden z największych drzewołazów i zarazem najbardziej zróżnicowany pod względem ubarwienia: czarny z żółtym, białym lub niebieskim wzorem, który zmienia się w zależności od regionu, a niektóre formy są niemal całkowicie niebieskie. Prowadzi dzienny tryb życia, osiąga 4-7 cm i jest najczęściej utrzymywanym drzewołazem w terrariach.

Rodzina: Dendrobatidae Nazwa angielska: Dyeing Poison Frog

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**4-7 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**20-26 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**10-18 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**5-10**
Czas do wyklucia	**14-18 dni** przy 24-25 °C
Okres larwalny	**35-84 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Dendrobates tinctorius należy do dużych drzewołazów. Większość form mierzy około 5 cm od pyska do kloaki, najmniejsze ok. 4 cm, a największe do 7 cm. Barwa podstawowa jest zwykle czarna z nieregularnymi żółtymi lub białawymi pasami na grzbiecie, bokach i głowie, a nogi są często niebieskie, od jasnoniebieskich po głęboko kobaltowe. Niektóre formy są niemal całkowicie niebieskie, całkowicie żółte lub całkowicie białawe. Znanych jest wiele form lokalnych, z których każda pochodzi z określonego regionu, a poza tym poszczególne osobniki różnią się między sobą. Formy różnią się też wielkością i temperamentem.

Gatunek został opisany przez Cuviera w 1797 roku. Niebieska forma z południowego Surinamu była dawniej uznawana za odrębny gatunek, *Dendrobates azureus*, ale obecnie traktuje się ją jako formę *D. tinctorius*. Nazwa gatunkowa oznacza mniej więcej "farbujący" i wiąże się z relacjami, według których rdzenni mieszkańcy używali jadu tej żaby do zmiany barwy piór papug. Nie zostało udokumentowane, czy to prawda.

Samica jest zwykle nieco większa i pełniejsza niż samiec. Samiec ma szersze, bardziej sercowate przylgi na palcach, podczas gdy u samicy są one okrągłe, a patrząc z boku, samica ma wyraźniej zaznaczone załamanie w połowie grzbietu.

Jad skórny: drzewołazy same nie wytwarzają jadu. W naturze przyswajają alkaloidy z mrówek, roztoczy i innych drobnych stawonogów i magazynują je w skórze, a dzikie *D. tinctorius* mogą być tak jadowite, że trzymanie żaby w dłoni powoduje drętwienie ręki. Osobniki z hodowli, karmione muszkami owocowymi i skoczogonkami, nie mają jadu lub mają go bardzo mało, natomiast osobniki odłowione z natury mogą go zachować przez długi czas. Jad skórny uznaje się więc za słaby. Nie bierz żab do ręki, myj ręce po pracy w terrarium i nie dotykaj potem oczu ani ust.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Występowanie i środowisko

Dendrobates tinctorius występuje we wschodniej części Tarczy Gujańskiej: w Gujanie Francuskiej, Surinamie, wschodniej Gujanie i północnej Brazylii. Stanowiska znajdują się głównie w Gujanie Francuskiej i Surinamie, mniej w Brazylii i tylko nieliczne w Gujanie. Populacje są rozproszone w postaci izolowanych płatów, a każdy region ma własną formę barwną.

Forma niebieska występuje wyłącznie w południowym Surinamie, w małych wyspach leśnych na sawannie Sipaliwini, na wysokości 315-430 m n.p.m. Gatunek jako całość notowano do ok. 600 m. Stanowiska poza tym obszarem, np. w Panamie i na Dominikanie, nie należą do naturalnego zasięgu i nie zostały uwzględnione na mapie.

> **Naturalny zasięg:** Gujana Francuska, Surinam, Gujana i Brazylia.

ŚRODOWISKO

Dendrobates tinctorius zamieszkuje tropikalny las deszczowy, często w terenie pagórkowatym i u podnóża gór, ale także w pobliżu poziomu morza. Żaba przebywa głównie na dnie lasu wśród liści, korzeni i kamieni i wspina się niewiele. Trzyma się blisko wody, a forma niebieska żyje w wilgotnych wyspach leśnych otoczonych suchą sawanną.

W naturze gatunek rozmnaża się w porze deszczowej, w przypadku formy niebieskiej w lutym i marcu. W niewoli może rozmnażać się przez cały rok. Pomiary temperatury i wilgotności powietrza w siedliskach gatunku nie zostały udokumentowane, dlatego wartości podane w części o utrzymaniu opierają się na doświadczeniach z hodowli.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Para *Dendrobates tinctorius* potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 45 cm. Licz co najmniej ok. 38 litrów na dorosłą żabę i wybierz terrarium szersze niż wyższe, bo żaby spędzają większość czasu na dnie. Wymiary 45 × 45 × 45 cm (ok. 90 litrów) mieszczą się w tej zasadzie. Większe jest lepsze, zwłaszcza dla dużych form.

Urządź żywe, obsadzone roślinami terrarium z warstwą drenażową, włókniną, wilgotnym podłożem i grubą warstwą sterylnych liści na wierzchu. Mech wygląda ładnie, ale to po liściach żaba porusza się naturalnie, a liście są też pokarmem dla skoczogonków i równonogów, które utrzymują dno w czystości. Rośliny, kora korkowa, korzenie i łupiny kokosa zapewniają kryjówki i rewiry. Żywe terrarium uważa się za warunek długotrwałego utrzymania gatunku.

Pokrywa powinna być w większości szklana, aby zatrzymać wilgoć. Pas siatki o szerokości 4-5 cm na całej szerokości zapewnia wymianę powietrza bez wysuszania terrarium. Całkowicie siatkowe pokrywy się nie nadają.

Trzymaj każdą parę w osobnym terrarium i nigdy nie mieszaj różnych form, bo prowadzi to do krzyżówek, które nie występują w naturze. Młode osobniki mogą dorastać w grupie, ale dorosłe samice często walczą o samca.

TEMPERATURA

Dendrobates tinctorius dobrze czuje się w temperaturze 20-26 °C w dzień i 18-22 °C w nocy. Największym zagrożeniem dla gatunku jest ciepło: powyżej 27 °C żaba się stresuje, a dłuższe przegrzanie może ją zabić. Nie stosuje się lampy grzewczej.

Ustaw terrarium w chłodnym miejscu, bez bezpośredniego nasłonecznienia. Jeśli zimą w pomieszczeniu jest za zimno, mata grzewcza na boku lub tylnej ściance może łagodnie ogrzać wodę w warstwie drenażowej, a tym samym całe terrarium; nie kładź jej pod dnem. Awaryjnie, przy braku prądu podczas fali upałów, można położyć na szklanej pokrywie worek z lodem, tak aby skroplona woda chłodno kapała do terrarium. Mierz temperaturę na wysokości żab, a nie u góry.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza musi przekraczać 80 %, najlepiej 80-100 %. Zraszaj co najmniej dwa razy dziennie odchlorowaną wodą z kranu, wodą z odwróconej osmozy lub wodą źródlaną. Unikaj wody butelkowanej z dodatkiem soli i innych substancji oraz wody destylowanej.

Żaby nie piją, lecz wchłaniają wodę przez skórę, dlatego zraszanie jest niezbędne do życia. System zraszający z timerem ułatwia utrzymanie stabilnej wilgotności, także gdy cię nie ma. Lekki ruch powietrza dobrze służy zarówno żabom, jak i roślinom, żeby powietrze nie stało w miejscu.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Dendrobates tinctorius nie potrzebuje miski z wodą ani wodospadu, jeśli terrarium jest dobrze zbudowane i regularnie zraszane. W stojącej wodzie w otwartych miskach szybko namnażają się bakterie, więc zrezygnuj z misek, chyba że planujesz rozmnażanie.

Do rozrodu wstawia się co najmniej dwa małe kubeczki z wodą, w których samiec może złożyć kijanki. Użyj wody z odwróconej osmozy z kawałkiem liścia migdałecznika, aby woda stała się brązowa i zawierała garbniki jak naturalne zbiorniki wodne. Żaby wchłaniają substancje przez skórę, dlatego nigdy nie używaj w terrarium mydła ani środków czyszczących.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

OŚWIETLENIE I UVB

Nie udokumentowano zapotrzebowania *Dendrobates tinctorius* na UVB, dlatego UVB jest opcjonalne. Rośliny potrzebują światła, więc zastosuj nad terrarium lampę LED do roślin. Zapewnij 12 godzin światła dziennie. Upewnij się, że lampa nie nagrzewa terrarium, i zapewnij zarówno jasne, jak i zacienione miejsca.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dendrobates tinctorius zjada drobne stawonogi. Młode tuż po metamorfozie przyjmują *Drosophila melanogaster* (małe, nielotne muszki owocowe) i szybko dorastają do *D. hydei*. Skoczogonki dobrze nadają się dla najmniejszych, a w dojrzałym terrarium żaby same znajdują skoczogonki i małe równonogi w liściach. Owady karmowe powinny mieć mniej niż ok. 3 mm.

Podawaj tyle muszek, ile żaby zjedzą w ciągu 15-30 minut. Zacznij od kilkunastu na żabę i dostosuj ilość: jeśli po mniej więcej godzinie zostaje dużo muszek, było ich za dużo, a nadmiar muszek stresuje żaby. Nowo zakupione osobniki często nie jedzą przez pierwszy dzień lub dwa.

Owady z hodowli nie mają wartości odżywczej pokarmu naturalnego i trzeba je obsypywać preparatem. Wsyp trochę proszku do pustego kubeczka, włóż muszki i delikatnie potrząśnij. Przy każdym karmieniu stosuj mieszankę wapnia i multiwitaminy, raz w tygodniu suplement karotenoidowy, a raz w miesiącu suplement witaminy A. Załóż własne hodowle owadów karmowych, zanim żaby się pojawią.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Dendrobates tinctorius prowadzi dzienny tryb życia, jest śmiały i często siedzi na widoku na dnie. Głos samca to niskie, ciche brzęczenie, którego często nie słychać poza terrarium. Większość form najlepiej trzymać w parach. Niektóre są bardziej agresywne od innych, a jeśli zauważysz zapasy lub żabę odpędzającą inną od pokarmu, trzeba je rozdzielić. Nie trzymaj razem dużych i małych żab, bo małe dostają za mało pokarmu.

Żab nie należy brać do ręki. Ich skóra jest cienka i wchłania substancje z twoich dłoni, a nawet osobniki z hodowli mogą mieć odrobinę jadu. Jeśli trzeba przenieść żabę, np. podczas sprzątania, zwab ją do małego, czystego pojemnika z pokrywką zamiast brać ją do ręki.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest mniejszy i smuklejszy od samicy, ma szersze przylgi na palcach i równomiernie wygięty grzbiet, natomiast samica jest pełniejsza i ma wyraźne załamanie grzbietu. Płeć można zwykle rozpoznać w wieku 10-12 miesięcy, a nawołujący osobnik jest zawsze samcem. Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową w wieku 10-18 miesięcy, a pierwsze dobre jaja pojawiają się często około 14. miesiąca. Najpewniej jest kupić parę o ustalonej płci z tej samej formy albo odchować kilka młodych razem i pozwolić, by para sama się dobrała.

GODY I KOPULACJA

W naturze gatunek rozmnaża się w porze deszczowej, ale w niewoli może rozmnażać się przez cały rok. Jeśli para nie składa jaj, okres słabszego zraszania, a po nim intensywne zraszanie i obfite karmienie mogą to zapoczątkować. Nie jest znany okres zimowego spoczynku.

Samiec nawołuje i prowadzi samicę do ukrytego miejsca, gdzie dotykają się nawzajem. Nie ma ampleksusu: samica składa jaja, a samiec zapładnia je później. Trzymaj tylko jedną dorosłą samicę w terrarium, bo samice mogą zaciekle walczyć o samca. Pierwsze zniesienia w sezonie często obumierają, dopiero drugie lub trzecie zniesienie rozwija się prawidłowo.

JAJA I KIJANKI

Dendrobates tinctorius składa jaja na lądzie, w kryjówce o gładkim dnie: w pojemniku po kliszy, w łupinie kokosa nad szalką Petriego lub na gładkim liściu. Zniesienie liczy 5-10 jaj. Samiec pilnuje jaj i utrzymuje je w wilgoci, a po wykluciu przenosi kijanki na grzbiecie do wody.

Jaja mogą zostać w terrarium, gdzie samiec sam przeniesie kijanki do wstawionego kubeczka. To najprostsze rozwiązanie, ale daje nieco mniej młodych. Alternatywnie jaja przenosi się ostrożnie na czystą szalkę Petriego, gdzie otacza się je (nie zakrywa) wodą z odwróconej osmozy z kroplą błękitu metylenowego na ok. 4 litry przeciw grzybom, i inkubuje w 24-25 °C. Wymaga to wprawy, ale daje najwięcej młodych.

Kijanki są kanibalami i odchowuje się je pojedynczo w kubeczkach o pojemności ok. ½ litra, napełnionych w dwóch trzecich wodą z odwróconej osmozy, z kawałkiem liścia migdałecznika i odrobiną mchu. Odczekaj 2-3 dni z karmieniem. Potem podawaj trochę spiruliny, gotowy pokarm dla kijanek i najwyżej jedną ochotkę naraz. Na początku karm co 3-4 dni, a w miarę zbliżania się metamorfozy częściej, i nie podawaj więcej, dopóki stary pokarm nie zostanie zjedzony.

METAMORFOZA

Wyklucie następuje po 14-18 dniach. Metamorfoza zachodzi po 35-84 dniach w zależności od temperatury i pokarmu; u formy niebieskiej trwa często 10-12 tygodni. Najpierw pojawiają się tylne nogi, potem przednie.

Dzień po pojawieniu się przednich nóg młodą żabę przenosi się do pojemnika odchowowego z łatwym dostępem do lądu i niewielką ilością wody, np. do ustawionego pod kątem pudełka z torfowcem. Świeżo przeobrażona żaba nie je, dopóki ogon nie zostanie wchłonięty, a pyszczek w pełni się nie wykształci.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode zaczynają jeść dopiero, gdy ogon zniknie. Potem przyjmują *Drosophila melanogaster*, a najmniejsze dostają skoczogonki. Obsypuj cały pokarm wapniem i witaminami; dla młodych stosuj codziennie mieszankę wapnia i witamin, co tydzień suplement karotenoidowy, a co dwa miesiące witaminę A.

Idealny jest mały pojemnik odchowowy z liśćmi, sadzonkami roślin i populacją skoczogonków. Najwyżej 4-5 młodych w tymczasowym terrarium o pojemności ok. 21 litrów, ale więcej miejsca jest lepsze. Po 6-8 tygodniach młode mogą przenieść się do bardziej stałego lokum. Trzymaj razem młode tej samej wielkości i obserwuj, czy nie pojawia się agresja.

Zdrowie i częste błędy

Właściwa lista chorób tego gatunku nie została udokumentowana, dlatego w razie wątpliwości zwróć się do lekarza weterynarii znającego się na płazach. Najważniejsze pułapki to:

- Przegrzanie. Powyżej ok. 27 °C żaba się stresuje, a dłuższe przegrzanie może zabić. Mierz temperaturę na wysokości żab i chłodź latem.
- Niedobór wapnia i witamin. Owady z hodowli trzeba obsypywać preparatem. Niedobór witaminy A jest możliwą przyczyną słabych, cienkich nóg u świeżo przeobrażonych młodych (spindly leg syndrome).
- Zła woda. W resztkach pokarmu w kubeczkach z kijankami i w stojącej wodzie namnażają się bakterie i grzyby.
- Stres i agresja. Zbyt wiele muszek i walczące samice mogą kosztować zwierzęta życie. Rozdzielaj rywali.

- Zbyt suche terrarium. Wilgotność poniżej ok. 80 % i zbyt rzadkie zraszanie.

Skontaktuj się z lekarzem weterynarii, jeśli żaba przestaje jeść, chudnie, siedzi osowiała z zamkniętymi oczami albo ma rany lub przebarwioną skórę. Trzymaj nowo zakupione zwierzęta przez pewien czas osobno, aby nie rozprzestrzeniać infekcji.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.